

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

1938

VI aastakäik

Toimetaja A. ECKBAUM, Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 6, pk. 54, tel. 484-15.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 4

Aprill

Noorte pühaderõõm.

Noore ideed ja põhimõtted.

Aktiivset noort ei huvita filosoofia, kus püühaävalikult ja kõrvaltvaatlejalikult katsutakse maailma tunnetada nagu mingit mõistatust. Filosoofia üksi filosoofia pärast ei saa noorte juures arvessegi tulla, õigel noorel ei ole selleks aegagi ja see oleks talle ka ainult „mäng”. Teda huvitab maailmamõistatamises ainult niisugune osa, mida õigeusklikud filosoofid ei taha filosoofiaks tunnistadagi — nimelt aktiivne elu mõjustamine. See on õieti ainus tulevikku-pöördu filosoofia ja sellega juba oma olemuselt noortega sugulane. — Ka praegust noort võib muidugi filosoofia kui passiivne kõrvaltvaatamine ükskord huvitama hakata, kuid see sünnib siis, kui ta enam ei ole noor, kui ta on elust kõrvale astunud või tõrjutud ja sealt teiste rabelemise üle suvatseb muheleda. Aga — võib-olla ka siis, kui talle, praegusele noorele, mingi ime läbi sülle langeks pärandus, mis vabastaks tema kõigist argimuredest ja isiklikust leivateenimisest, aga jätaks vaimsed huvid alles.

Noort, aktiivset noort ei huvita elu mõistatamine, vaid ideed, rakendused, millega vahenditult ellu sisse tormata, millega jätta jälgi oma ülevoolavast jõust maapiinnale ja teiste suhu. Noor tahab oma „mina” jälgi täna maha jätta, nõnda et neid homme näha oleks — see on tunnistuseks talle ta kindlast olemasolust, täisnimsusest, täismehelikkusest; see on kõigi nooreea piinavate kahtluste kõige parem kõrvaldaja.

Noort ei suuda juhtida ka programm, eeskava. Noorele on ideed selleks, mis nad ise on, kuid peale selle asendavad nad noorel tublisti ka programmi. See asjaolu on noorte juures iseloomulik, seda ei tuleks püüda kõrvaldada, vaid ülesanded tuleksid kohandada võimalikult selle järele. Liikumata programmi jaoks on noor ikka liig kärsitu ja püsimatü. Siit on pärit ka tema „tuisupea” tiitel. Kuid selle eest on noored ideedele ja põhimõtetele alati truamad ja eneseohverdavamad kui vanad. „Noored on idealistid” — seda öeldakse tihti, et ära märkida noore elu-võõrust. Kuid see tabab märki ainult siis, kui noore ideed on eluvõõrad.

Sellepärast tähendab

ideede ja põhimõtete õige valik

noore elus äraarvamatult palju, rohkem kui ükski hülgav või hästi ja täpselt väljatöötatud programm. Noorte põhimõtted peavad olema eriti kindlad ja ideed sellised, mis ei anna vankuma siia-sinna. Pisemgi kahtlus ja võltsing on noorele haavav ja usaldust-hävitav. Peale iseeneste osa täitmise, nagu nägime juba eespool, asendavad ideed noorele ka suurel määral programmi — see lisab omakorda nõudlikkust nende vastu. Ideedele ei andu noor kunagi tuisupeana, vaid kaljupangana. Ideede heaks elab ta puhta ja väsimatu tahtega ja on valmis selle heaks kandma suuri ohvreid ja raskusi, idee heaks on noor valmis oma elugi andma — aga ainult kindlas, kahtlusetus usus, et idee on seda väärt. Hoidku sind Jumal, et idee teda ei petaks! Kui saabub äkki päev, kus idee peab elu või mõne muu karmi sunni ees kokku langema, siis ei ole see mitte üksi idee kokkulangemise päev, vaid ka noor langeb. Sest idee oli talle jumaluseks. Ja idee on ühtlasi usk enesesse — noor kaotab hulga oma usust ja jõust. Pole mitte sama kerge korjata jälle uut usku ja uut jõudu, sest kahtlus on asunud endisesse puhtasse hinge.

Noored võivad ülearu hullata ja mängida, ka armastavad nad nalja; kuid nad teevad teravat vahet; kus on üks või teine asi lubatud.

midagi ei ole noorele kibedam ega vastumeelsem kui vigurdamine põhimõtete ga.

Kes ei oleks kuulnud lauset: „Ega ma seda isegi tegelikult nõndaviisi ei mõtle, räägin ainult põhimõttelisest seisukohast.” Noor, kes oma põhimõtet pühaks peab, küsib kohe: mida mõtleb niisuguse lause ütleva põhimõtte all? Kas peavad siis põhimõtted olema mingiks libedaks altkäemaksuks, mis võimaldavad end sobitada igale poole? Või kantakse neid kaasas nii- ja naasuguseid, igasuguseid ja igaks otstarbeks, et vajaduse korral välja valida, mida just asi nõuab?

Lahkumine.

Talutab pilvi tuul
ja laineid merel.
Lendab rõõm nagu kuul,
ja tiivadki murel.

Poetas sind hommikutund
nagu päikest mu tupp.
Nägin vaid viirastust. und?
— Sa lähed juba!

Hoiab käsi su kätt,
silm valvab silma.
Ainus täpp meil ajast veel jäet.
— langeb lahutav sõba...

Ärge viige, ärge viige tend:
üks süda meil kahel!
— Tõuseb varjust me mõlemi vend:
sund nagu ahel.

Avab pisaravagel kuum
kõik valu lohed.
Kasvab me vahele ruum
ja karmid tähed.

Reepi Hallimäe.

Kumb on määrivam, kas kehalik või põhimõtte-
tega pugemine?

Kas on niisugusel juhul põhjust pidada rohkem lugu mehest või ta põhi-
mõtetest? — Ja noor vastab samas enesele ise: Mitte kummastki rohkem kui
teistest.

Noor võtab oma ideid ja põhimõtteid sama tõsiselt kui iseennast. Ta teab,
et sellest sõltub ka teiste suhtumine temale. Põhimõtted ei ole selleks, et otsida
nende vahelt ja kõrvalt möödahiilimise teid, vaid selleks, et nendega täisnimemiseks
tunnistada iseennast. Neid vaid muidu „pidada“ ei ole suur asi. Ja ideed ei ole
selleks, et inimesel oleks mõni särav ja läikiv lelukild, vaid selleks, et nende
kaudu anda elule palgejooni enese tahtest.

Põhimõtted ja ideed, mille eest võideldakse ja milledega edasi minnakse selga
köverdumata, tähendavad ühtlasi seda, et võitleja on oma põhimõtteid ja ideid
väärt.

On tõsi, et niisugune seisukoht toob kaasa mitmesuguseid raskusi ja tublisti
vastutust. Kuid kui see on vajalik! Kui see on kõigist-tunnustatud väärtuslikem
sisu elus ja tegevuses! Kui selle seisukoha halbuseks on ainult tema suurem vas-
tutus ja raskus — eks piüüdku siis need, kes vastutust ja raskust kardavad, end
juba teha algusest pääle võimalikult vähem tähelepandavaks. Ärgu nad piüüd-
kugi kaasa minna ainult „põhimõtteliselt“; niisuguse asjatu kaastundega nad ainult
alandaksid ja solvaksid teisi, sest see oleks teiste alahindamine.

Ideed, põhimõtted ja isikud peavad üksteisest lugu pidama võrdsetl. In-
mene, kellel on põhimõtted ühed ja tegevus ikka teine, hirvitab tõelikult oma
kaasinimeste eluraskuste üle. Kas on niisugune käitumine tingitud üksi mugavu-
sest või ka „olude sunnist“ — igal juhul ei ole see üksi sündsustundetud, vaid see
on ka ebaaus.

Sulev Ränis.

Kus kodanikud ikka väljas on oma poliitiliste õiguste ja vabaduste
eest, seal hoiduvad vaol ülemad võimupidajad, ja alamad võimuteos-
tajad, mis kõige paremini kindlustab üldise rahvavabaduse. Ühtlasi kas-
vab aga seal rahva valmisolek oma riikliku julgeoleku ja riikliku ise-
seisvuse kaitseks.

Prof. J. Tõnisson.

Noorsoo juhtimine uuele alusele.

Kõigi noorsoo-organisatsioonide patrooniks Vabariigi President.

Riigihoidja poolt dekreedina antud noorsoo org-ide seaduse järele toimub noorsoo organisatsioonide asutamine väljaspool kooli ühingute ja nende liitude seaduses ja teistes vastavates seadustes ettenähtud alustel ja korras. Kui noorsoo organisatsioon on endale seadnud eesmärgiks noorsoo organiseerimise või kui tema liikmeiks võivad olla noored vanusega alla 18 eluaasta, siis peab olema põhikirja registreerimiseks haridusministri nõusolek.

Kõigi noorsoo-organisatsioonide patrooniks on Vabariigi President. Noorsoo organiseerimist ja noorsoo-organisatsioonide tegevust suunab President haridusministri kaudu.

Kõiki üleriigilisi noorsoo-organisatsioone esindab ja juhib peavanem, kelleks on sõjavägede ülemjuhataja või sõjavägede juhataja. Vabariigi Presidendi kinnitamisel on haridusministril õigus noorsoo organiseerimise huvides moodustada noorsoo-organisatsioonide või nende liitude koondisi ja viimaste organeid, määrates ühtlasi tegevuse põhimõtted ja alused.

Seletuskirjas selle seaduse juurde öeldakse muu hulgas:

Noorte kasvatamiseks riiklikus ühistunde vaimus on tähtis, et kõigi noorsoo-organisatsioonide noorte distsipliini ja austuse tunded, mis suurel määral on seotud juhtidega, oleksid kindlalt suunatud ühele isikule. Seaduse muudatuses ongi sääraseks isikuks ette nähtud riigipea — Vabariigi President. Samuti on tarvilik, et noorte ärkav isamaarmastuse tunne selgelt keskenduks riiklikule seisukohale ja riigikaitse mõttele sellega, et noored juba organisatsioonides oleksid oma kohuste ja ülesannete täitmisel kutsutud alluma sõjavägede juhatajale. Sellega edaspidine tegelikkude riigikaitse ülesannete juurde asumine ei tundu neile mingi murranguna. Sõjavägede ülemjuhatajale, kui üleriigiliste noorsoo-organisatsioonide ühisele peavanemale, lähevad üle kõigi noorsoo-organisatsioonide seniste peavanemate ülesanded, missugune asjaolu tunduvalt aitab kaasa noorsoo-organisatsioonide üksteisele lähendamisele.

Noortele oli praegu arusaamatu, miks üks neist on ainult spordinoor, teine skaut või noorkotkas, kolmas maanoor, neljas kirikunoor jne. Seda eraldatavust on seni osa noorsoo-organisatsioonide juhtkondade poolt püütud läbi viia mitte niipalju organisatsiooni eesmärgi ja täidetavate ülesannete, kui just nimetuse ja organisatsioonide kuuluvuse järele. Ühine kõrgeim juhtkond kaotab tõenäoliselt ka mõnede arvamise, nagu hinnataks noorsoo-organisatsiooni väärtust tema juhtkonna mõjuvõimsuse, mitte aga sisulise töö seisukohalt. Ka ei võiks siis noortes tekkida kahtlust selles, kes nende organisatsioonide kõrgeim juht lõpuks on, kas oma maalt või mõni rahvusvahelise noorte koostöö juhataja.

Noorsoo organiseerimise järgi on haridusministeeriumi ülesandeks süvendada noorsoo organisatsioonide ühistööd ja kooskõlastada nende töökavasid. Mell on aga tekkinud mitmeid ühesihilisi noorsoo-organisatsioone, kes ühise käsikäes töötamise asemel on sattunud või võivad sattuda ebaterve võistluse pinnale ja seega kasvatuslikult ja riiklikult seisukohalt kahjustavalt lõhestavad ja killustavad noorsootööd. Niisuguste nähtuste kõrvaldamiseks, kus organisatsioonid ise leplikult ei liitu teatavaks koostööks, on tarvis võimu, kes tarbekorral sundlikuks korras võiks selliseid noorsoo-organisatsioone ühis- ja koostööks koondada.

Noorsoo-organisatsioonidesse on Eestis koondunud üle 55 tuhande noore, jagunedes kaheksa suurema üleriigilise organisatsiooni vahel. Noored kotkad võivad lugeda oma pere suurust 13.687 liikmele, Kodutütred 17.291-le, Skautide Malev 5.667-le, Gaidide Malev 2.433-le, Ülemaaline Maanoorte Ühendus 6.619-le, Ülemaaline Eesti Noorsoo Ühendus 5.832-le, Kristlikkude Noorte Naiste Ühingute Liit 1.976-le ja Noorte Meeste Kristlikkude Ühingute Liit 2.375-le.

Koduaja põhiplaan.

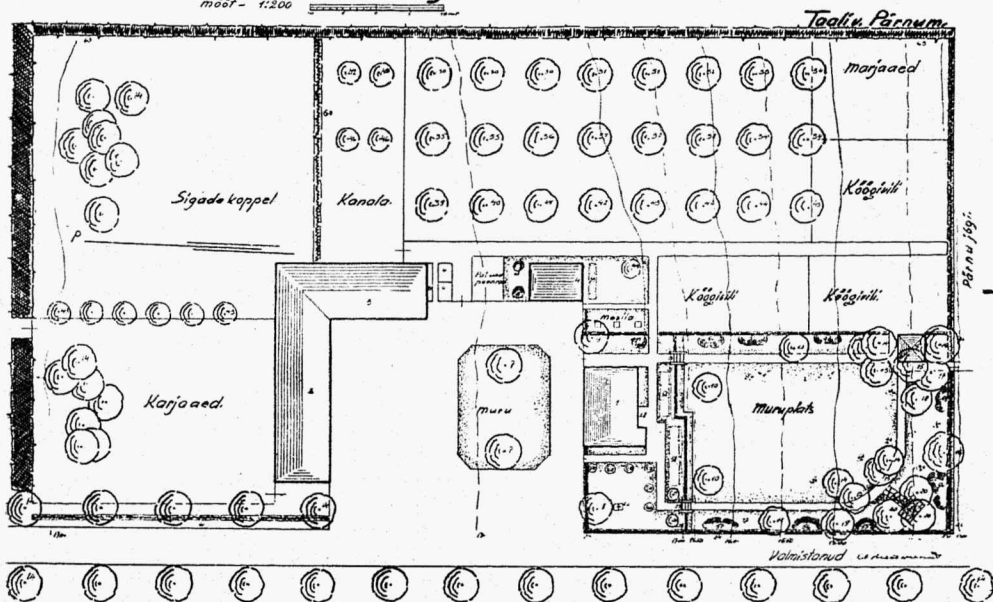
Juuresolev plaan on valmistatud umbes 65 ha talule, Taali vallas, Pärnu jõe kaldal. Maapind on hea, keskmise raskusega, parasniiske, pinna kallak lõunasse. Jõgi ainult harukorral ajab üle kallaste, uputades üle köögivilja ja iluaia osa. Jõe ja aia vahel asub veel paarikümne mtr. laiune aas, siia ilu-

puid asetada ei saa, kuna kevadel jää käib siit üle. Aas on läbikäidav.

Aed on ainult oma tarviduste rahuldamiseks. Olgugi, et eeltingimused aia rajamiseks on väga head, pole siiski soovitatav aiaga laütada, sest omanikul puudub selleks huvi. Vahepealset aeda aga rajada, kust väiksed ülejäägid tu-

7. talu õue ja ümbruse korrastamise kavand

möötl - 1:200

Kirjeldus.

1. Elamu. 2. Laut-küün. 3. Ait, kelder, karjakööök-kanala. 4. Teenijate elamu.
5. Lehtla. 6. Lavad. 7. Suurelehelised pärnad. 8. Püramiid-tamm. 9. Mari (paradiisi) õunapuu. 10. Püramiid-jalakad. 11. Tamm. 12. Kirss — Hindenburg. 13. Lõhis-lehised leinakased. 14. Arukased. 15. Leinakask. 16. Hõbepajud. 17. Punalehene vaher. 18. Schwedleri vaher. 19. Lehis. 20. Männid. 21. Tüviksirelid. 22. Lipuvarras. 23. Trepp. 24. Viirpuu elavtara. 25. Püramidaalse ligustri tara. 26. Lume-marja elavtara. 27. Sõstrad. 28. Isteplats. 29. Viinamarjad. 30. Liivi sibulõun. 31. Tartu roosiõun. 32. Seerinka. 33. Delicious. 34. Liivi kuldrenett. 35. Treboux. 36. Valge klaar. 37. Suislepp. 38. Martsipan. 39. Antonovka. 40. Tervishoiunõunik. 41. Seemnetu. 42. Metsa nauding. 43. Emma Leppermann. 44. Osteimi veiksel. 45. Säiliseviksel. 46. Kuninganna Victoria. 47. Jaaniõun. 48. Lumimari. 49. Tatari kuslapuu. 50. Pimpinelli roos. 51. Kartuli roos. 52. Orjavits. 53. Sarapuud. 54. Mägmänd. 55. Kadak. 56. Horisontaalne tuhkpuu. 57. Enelas van Houtte'i. 58. Püsililled. 59. Suvililled. 60. Mustasõstra tara. 61. Sireli tara. 62. Kuuse kaitseistandus. 63. Kuuse elavtara.

rule toimetatakse, pole talus kunagi kasulik ega ka üldiselt aiandusele tulukas.

Aia ja ümbruse üldjaotusel on püütud tabada lihtsust, sirgjoonelisust ja odavust. Iga aiaala on enam-vähem iseseisev, moodustades aga üldiselt ka terviku. Iuaeda on osaliselt kasutatud ka viljapuude kasvatamiseks. Puuvilja ja köögivilja aiad asuvad eraldi, samuti marjaaed. See on tarvilik takistamatuks taimekaitse tööks. Ajakohase taimekaitse teostamine pole võimalik, kui viljapuude all asuvad marjapöösad, samuti takistavad viimased igakülgset maa harimist.

Loomade koplid-karja aiad asuvad lauda põhjapoolsel küljel, sellega õuest eemal, mille tõttu ka vähem kärbseid tuuakse õue. Koplites on loomadele varjuks ja ümbruse iluks asetatud kasesalud, sigade ja veiste koplite vahele aga istutatud ploomirida. Muidugi peame neid puid kaitsma loomade vastu. Sigadele tuleb kindlasti rõngas ninna panna ja veiste koplis asetada puudele tugevad toed kolmele küljele.

Teed. Sissesõiduteed on palistatud arukaskedega ja osaliselt elavtaraga. Kus pole võimalik sellist palistust tarvitada, seal võib kasutada ka ühe ääre palistust, või ainult tee algus ja lõpp tähistada paari kase või pärnaga. Loomad sissesõiduteele ei pääse.

Iuaias on teed kruusatud, kuna tarbeaias võivad nad olla ka mullast, kuid mitte muruga kaetud, sest siis tekib liialt kahjureid ja umbrohuga võitlemine muutub raskeks. Korrashoid on kergem, kui teed katta vähemalt 3—5 sm. paksuselt jämeda kruusaga. Tähtsamate, käidavamate teede alused tuleksid täita killustikuga, kividega või ehitusprügiga, siis seisavad need teed alati kuivad.

Tuulekaitseks põhjapoole on istutatud tuulekaitse istandus kuuskedest. Kuused asuvad kahelt realt, rida reast 1 mtr. puude vahekaugus 1,75 mtr. istutada kolmnurka. Istutamisel tarvitada noori mätastaimi. Osalist kaitset annavad ka karjaaias olevad kasesalud. Hommiku pool on pöetav kuuse elavtara, ka siin asetatakse taimed kahelt realt kolmnurka 1 mtr. vahedega. Lõunapool tarbeaia kohal on piirdeks mustasõstra „Koljati“ ja puna-

sesõstra „Hollandi punase“ tara, pöösas pöösast 1,75 mtr. Iuaia kohal on vabalt kasvav lumemarja tara.

Istutus ühelt realt, taim taimest 40—50 sm. Öhtuküljel on harilikult viirpuust pöetav tara, taimed samadel vahekaugustel. Üksikuid aia osad on eraldatud madalamate elavtaradega.

Õu on jaotatud kahte ossa — talitus ja iluosa. Esimene on korralikult kruusatud, väikese kallakuga vee äravooluks. Muruplatsi keskele võinuks ka lipuvarda asetada, kuid praegusel kohal on ta siimpapaistvam. Muruplatsile võib ka asetada soovikohaselt lilli. Õue on aiapoolselt küljest piiratud madala, 1,4 mtr. lipptaraga, lipid servatud ja Rootsi-Soome värviga punaseks värvitud, postid valged.

Iuaed on kallakuga lõunasse, vastu jõge. Elamu lähem ümbrus on tasandatud, moodustades terrassi, mis lõpeb 60 sm. kõrguse murupervega. Perve ülemisel serval asub püramidaal ligustri tara. Alumisele muruväljakule pääseb kahest trepist. Puud, pöösad on siin asetatud platsi servadele, jättes keskkoha täiesti vabaks. Samuti jääb osaliselt vaade jõeile vabaks. Kaugemas nurgas asetseb ühelt pool väike lehtla, palistatud metsviinapuuga ja teisel pool isteplats mändide all. Viimasel kohal asub vana kivivare, see moodustatakse kivitaimlaks. Puude ja pöösaste ees murul asuvad siin-seal püsilille puhmad.

Tarbeaed jaguneb viljapuua, marja- ja köögiviljaaiks. Aastat 15 saab köögiviljaaeda ka viljapuuaiks kasvatada. 6—7 liikmelisele perekonnale on vaja 900—1000 ruutmtr. köögivilja maad. Käesoleval plaanil köögiviljaaia pindala on väiksem, kuid on arvestatud sellega, et suuremal viisil kasvatatavad kultuurid, nagu kapsas, asetatakse põllule, mis on nimet. kultuurile kasulikum. Köögivilja aed olgu jaotatud vähemalt 3 põldu: I-sele tulevad laudasõnniku väetist vajavad taimed, nagu: kapsas, kurk, tomat j.t. II-sele peamiselt juurvili ja III-dale kaunvilja ja hiliseks tarvitamiseks minev juurvili. Varaseks köögivilja kasvatamiseks on lavad, milliseid kasutatakse ka lillistikute kasvatamiseks. Aia lõunapoolses otsas asuvad külma-kindlad viinapuud, sort „Malingre varajane“.

Marjaaed:

Punaseid sõtraid 15 pöösast.
„Hollandi punaseid” 10 pöösast”.
„Herost” 5 pöösast.
Musti sõtraid 10 pöösast.
„Koljatit” 5 pöösast.
„Boskoopki hiiglane,” 5 pöösast.
Valgeid sõtraid 8 pöösast. „Hollandi valge”.

Karusmarju 15 pöösast:
„Roheline väärismari” varajane —
3 pöösast.

„Macherauchi seemik” 3 pöösast.
„Punane hiigelmari” 3 pöösast.
„Roheline pudelmari” 3 pöösast.
„Punane võidumari” 3 pöösast.

Kõikide pöösaste vahekaugus $2 \times 1,5$ meetrit.

Vabarnaid 40 pöösast:
„Preisimaa” 25 pöösast.
„Lloyd George” 15 pöösast.
Vahekaugus $1,5 \times 0,5$ mtr.

Maasikad asuvad tasasel maal vahe-
dega 80×30 sm.

Sortideks:

„Saksa Evern” varajane.
„Ernst Preuss” hoidisteks.
„Flaamimaa” väga viljakas.
„Leopoldhalli hiline”.

Viljapuuaias on pandud pea-
rõhku talisortidele. Kirsse ja ploome
võib asetada ritta palju tihedamalt kui
plaanil märgitud, juhul, kui risti rida-
sid põhjalikumalt maaharimist ei soo-
vita teostada. Käesolev aed on aga ra-
jatud inimtööjõu kokkuhoiu põhimõtte-
le, sellest siis suuremad vahekaugused
ridades.

Kokkuvõttes võiks see plaan põhi-
mõtteliselt olla aluseks paljudele meie
maakodu ümbruse korraldajatele. Mui-
dugi tuleb ühel ja teisel juhul vasta-
valt vajadustele ja võimalustele mõnda
osa teise arvel kas suurendada või vä-
hendada, kuid üldpõhimõtted jäävad
siiski püsima.

A. Haavanit.

Uus sortiment viljapuudele.

Gesti Lianduise-Mesinduse Keskseltji nõuogu omal koosolekul 6. veebr. 1938. a. võttis vastu ühel häälel meie uue sortimendi viljapuudele. Selle sortimendi koostamise aluseks oli ühendatud Pomoloogia Komisjoni koosolekul 20. 12. 37. Tartus vastu võetud sortiment, mida EMKS nõuogu aianduse jettjooni ettepanekul osaliselt täiendati. Uus vastuvõetud sortiment jaotati vastavalt välismaade eeskujule kolme rühma: A) põhisortiment, millesse kuuluvad väärtuslikud, hea jäitvusega ärisordid, mida võib soovitada ülemaailmses ulatuses kasutamiseks ning piiramatul arvel lewitamiseks, B) laiendatud sortimendi kuuluvad sordid, milleks on väärtuslikud, kuid nad pole kas kohased ülemaailmselt levitamiseks, või nendel on piiratud turustamise võimalused olgu siis välis- või siseturul, nende levitamisega peaks olema ettevaatlik ja nad kuuluvad esmajoones koduaedadesse, C) asjaarmastajatele koostatud sortiment koosneb sortidest, millede kasvatamine ärisiks otstarbeks ei ole praegu kohane, või nad on meil proovimatus ning nende kohta omataste vähe kogenusti, kuid selle juures on siiski väärtuslikud, või nad osutuvad mõnel erijuhusel kohaseks, laiemaks ulatuslikuks kasvatamiseks need sordid aga ei ole kohased.

Nendest sortimentidest kinni pidamine õnnetuks viljapuukoosidele kohustuslikuks, kusjuures nad peavad põhisortimenti kuuluvaid viljapuid paljudama vähemalt 65% loogu puukoosis esinemateist vastavat liiki viljapuudest, laiendatud sortimenti kuuluvaid puid ei või olla aga üle 25% ja asjaarmastajatele soovitatud sorte mitte üle 10%.

Vastumõetud sortimendid lähewad Põllutöökoja faudu Põllutööminis-
teeriumi Põllumajanduse Osakonnale meie Wiljapuukooli faaduste faubandus-
liku liigituse määruse kohaselt maksmapanemiseks wiljapuukoolidele.

Järgnewas sortimentide loetelus on toodud klambrites ühendatud Pomoloogia Komisjoni koosolekul antud poolthäälte arv, wäljaspool klambreid on aianduse sekkisoonis poolt antud häälte arv. Ühendatud Pomoloogia Komisjoni on 5-liikmeline ja aianduse sekkisoon 7-liikmeline.

Sunapuud seemik-alustel:

A. põhisortiment: 1) Liivi sibulõun — 7 (5), 2) Tartu roosõun — 7 (5), 3) Trebour seemik — 7 (3), 4) Nõlippa — 6 (2), 5) Liivi fuldrenett — 6 (5), 6) Tšernoguz — 6 (4).

B. laiendatud sortiment: 1) Boifen — 7 (4), 2) Cronels'i õun — 7 (5), 3) Nieschneri maasikõun — 7 (4), 4) Suislepa õun — 7 (3), 5) Tallinna pirnõun — 7 (3), 6) Walge klaardõun — 7 (5), 7) Krügeri tuwidõun — 6 (4), 8) Ifero — 5 (4), 9) Antonowka, tööstusõunana, wähemal määral — 7 (4), 10) Waide taliõun, wähemal määral — 7 (3), 11) Sügisjoonik, wähemal määral — 7 (5).

C. asjaarmastajatele: 1) Ameerika meelisõun (Delicious) — 7 (5), 2) Berni roosõun — 7 (4), 3) Boškoopi kauris — 7 (4), 4) Ontario — 7 (5), 5) Sawidõun — 7 (4), 6) Agaat purpurpunane — 6 (3), 7) Borowinka — 6 (4), 8) Cortland — 6 (3), 9) Cor orange renett — 6 (3), 10) Fameuse — 6 (3), 11) Jakob Lebel — 6 (3), 12) Kasjeli renett — 6 (3), 13) Leedu peping — 6 (3), 14) Pepin safrannõid — 6 (3), 15) Signe Dillish — 6 (3), 16) Säwstaholm — 6 (3), 17) Talsi pirnõun — 6 (3), 18) Dr. Fr. Ranfen — 5 (2).

Sunapuud küabus-alustel:

C. asjaarmastajate sortiment: 1) Ameerika meelisõun (Delicious), alus I, IX (II?) — 6 (4), 2) Ifero, alus I, II, IX — 6 (4), 3) Berni roosõun, alus I, II, IX — 6 (3), 4) Boškoopi kauris, alus I, II, IX — 6 (4), 5) Cortland, alus I, XVI — 6 (4), 6) Cronels'i õun, alus XVI — 6 (4), 7) Nõlippa, alus I, II, IX, XVI — 6 (4), 8) Krügeri tuwidõun, alus I, XVI — 6 (3), 9) Liivi fuldrenett, alus XVI — 6 (4), 10) Liivi sibulõun, alus I, II, IX — 6 (4), 11) Nieschneri maasikõun, alus I, II, IX — 6 (3), 12) Ontario, alus I, XVI — 6 (3), 13) Waide taliõun, alus I, II, IX, XVI — 6 (3), 14) Pepin safrannõid, alus I, II, IX, XVI — 6 (3), 15) Signe Dillish, alus I, II, IX — 6 (3), 16) Suislepa õun, alus I, XVI — 6 (3), 17) Tallinna pirnõun, alus I, II, IX — 6 (3), 18) Tartu roosõun, alus XVI — 6 (4), 19) Trebour seemik, alus XVI — 6 (4), 20) Walge klaardõun, alus I, XVI — 6 (4).

Pirnipuud seemik-alustel:

A. põhisortiment: 1) Clappi lemmik — 6 (4), 2) Metša nauding — 6 (4), 3) Terwisohõundumik — 5 (3).

B. laiendatud sortiment: 1) Hea Luise — 6 (1), 2) Kirju juulipirn — 6 (4), 3) Liivi roheline wõipirn — 6 (3), 4) Tšebelji (Siegeli) wõipirn — 7 (0), 5) Seemnetu — 6 (3).

C. asjaarmastajatele: 1) Punane bergamott — 7 (3), 2) Williams' jõulupirn — 7 (3), 3) Doyenne Mme Ch. Lebavašjeur — 6 (3), 4) Lutsu pirn — 6 (3).

Ploomipuud seemik-alustel:

A. põhisortiment: 1) Emma Leppermann — 7 (4), 2) Kuninganna Wiktooria — 7 (4), 3) Dullins'i renklood — 7 (2), 4) Tšaar — 7 (3), 5) Wilhelmine Späth — 7 (3).

B. laiendatud sortiment: 1) Edinburah'i herihog — 7 (3), 2) Streef — 7 (4), 3) Liivi kollane muraploom — 7 (3), 4) Wangenheini jälilsploom — 7 (3).

G. asjaarmastajatele: 1) Jefferson — 7 (4), 2) Ontario — 7 (3), 3) Robeline renklood — 7 (3), 4) Tragedy — 7 (3).

Sapufirjid seemit-alustel:

A. põhifortiment: 1) Matt — 7 (2), 2) Ditheimi veifjel — 7 (4), 3) Säälis-veifjel — 7 (4).

B. laenuatub fortiment: 1) Hindenburg — 7 (3), 2) Kentfirjs — 7 (3).

C. asjaarmastajatele: 1) Hispaania klaasfirjs — 7 (3), 2) Ljubfa — 7 (3), 3) Wladimiri firjs — 7 (3).

Magusfirjid seemit-alustel:

G. asjaarmastajatele: 1) Cassino warane — 7 (3), 2) Elton — 7 (3), 3) Seldfingeri hiigla — 7 (3), 4) Werderi warane — 7 (4).

Gettoodud sortimentide vastuvõtmine peab kaotama selgusetuse meie wäljapuu-aedade rajamisel. Krusaadawalt tulewad eelnimetatud sortimendid aluseks edaspidises töös nii nõuandjatele, asfistentidele kui ka wastawa aine õpetajatele.

Maandusteadlane A. F r i m a.

Pühadeelne töökoosolek maanoorteringsi kodumajandusrühmas.

Ann Ounapuu. Avan tänase töökoosoleku ja palun järjekorras koosolekut juhatama Virve Valdvee ja protokollu kirjutama Hilja Raidi.

Virve Valdvee: Tänan usalduse eest. Tänase koosoleku päewakorras on. 1. Kõne: Mälestusi kevadpühadest — Leili Laane. 2. Läbirääkimised. Palun kõnelejat, Leili Laanet kohale ilmuda.

Leili Laane: Armsad noored koosviibijad.

On möödunud pühi mitmesuguselt, küll kodus vanemate keskel, külastades naabreid ja sugulasi, käies pidudelgi, kuid kaunima mälestuse jättis mulle külaskäik Eevi Kallasele, möödunud kevadpühadel.

Nädal enne pühi sain ilusale, vastavale kaardile kirjutatud kutse:

V. a.

neiu Leili Laane.

Palun lahkesti mind külastada esimesel kevadpühäl koolimajas, kell 4 p. l.

20. III. 37.

Evi.

Saades sarnase kauni kutse, vastasin paari päewa pärast, et tänan meeldiva kutse eest ja püüan külastada kindlasti I kevadpühäl.

Palun andestage, lugupeetud kuulajad, et täna kõnelen väga otsekohe- selt kõigist neist pisimuredest, mida olen ise tunnud, ja millest vast teiegi pole mööda pääsenud.

Enne pühi korraldasime emaga pesu, mina aina mõtlesin — mida küll selga panna külla minnes. Kõige rohkem kahtlesin kleidi valikus. Meelestus, et Ülevälja Aita pidi ka minema esimesel pühäl koolimajja. Mida võiks Aita selga panna. Kindlasti ainult sinise villase kleidi, mille ta sai 2 aasta eest jõuluks, kui ta ette kandis kaunema jõuludeklamatsiooni. Võrdlesin mõttes seda seltskonda: kuidas oleks kui läheks pikas, peagu maaniulatavas pidukleidis ja seal on ka Aita, vähe lühikeseks jäänud lihtsas kleidis. Sinna võib tulla külalisi kujutud pluusides, lihtsates kleitides, aga kes võiks seal olla pikas pidukleidis, — seda ei osanud mina mõttes leida ja nii tundus, et mina võin selga panna ainult oma uue lihtsa pruuni kleidi, mille värvgi imehästi sobib minu pruuni juuksega.

Esimesel pühäl juba varakult riietusin, korraldasin juukseid peegli ees. Seal oli ka puudrikarp — sobib ometi kasutada praegusel ajal seltskonda minnes. Samas meeletus kahvatu koo-

imaja Eevi sileda musta juuksega ja suurte silmadega, mis võisid vaadata hinge põhjani. Kuidas seista tema ees kevadpäikese säras puuderdatud näoga? Jäigi kasutamata puudrikarp.

Oli seegi omaette küsimus, mida kaasa viia noorele küllakutsujale? Ei olnud küll Eevil, ega ka kellegil teisel koolijuhataja Kallase perekonnas, sünnipäeva ega muud suuremat tähtpäeva, mis üldiselt nagu kohustab kaasa viima kingitusi, kuid meeldiv on seegi harjumus, kui külla minnes perenaist kas või piasjaga meele peetakse. On ju üldtuntud kombeks vahetada värvitud mune kevadpühade ajal: tuuakse kaasa külaliste poolt ja pakutakse ka külalistele pererahva poolt — koju kaasa viimiseks. Meil õitsesid aias esimesed lumekellukesed, korjasin väikese kimbu, pakkisin korralikult puhtasse valgesse paberisse.

Jõudsime naabri Helmiga kohale vähe enne kella 16. Juba trepile tuli vastu Eevi noorem vend Heino, esikus oli Eevi vastas, aitas Heino meil võtta üliriided, andsin Eevile lilled, mille eest tänades ta need võttis paberist ja asetas vaasi, mille paigutas silmapaistvasse paika omas toas.

Koolimaja Eevil oli oma tuba, siin oli kõik lihtne, puhas, armas ja pidulik. Tuli juurde aina noori külalisi, — kui peaaegu kõik juba kohal olid, palus Eevi ka ema ja isa külaliste hulka. Teretasime meie üldiselt, kuid proua ja härra Kallas ulatasid meile teretamiseks käe. Tuli veel külalisi, ainult paar tütarlast, kes ei olnud ka kutsete vastanud, jäid tulemata.

Siinses noorte seltskonnas oli esimeseks julgustajaks ja kodusema meeleolu loojaks ühine laul, mida meie kõikide õpetaja oskas nagu ühest hingest häälestada.

Eevi toas oli kaetud kaunis pühadelaud: vaas kevadlilledega, klaasalus värvitud munadega, virna laotud leivataldrikud, samuti alustassid, mida oli jaotatud ühtlaselt laua otsadesse, mille ümber kaarena asetseisid tassid ja lähedal ilusti ridastatult — munapeekrid, teelusikad ja noad. Väikesed suurätid neljaks kokkumurtult olid asetatud tasside kaarega kooskõlastatult lauale.

Toidud olid asetatud lauale kaunit ja puhtalt. Leidus ilusaid väikesi võileibu, küpsiseid, keeksi, ei puudunud

korralikult lõigatud leiva ja saia viilud, või, sool ega suhkur, ning kevadpühade kaunis toit pasha. Eevi tõi lauale tee ja kakao kannud kandikul ja proua Kallas palus külalisi laualt võtta, mis neile meeldib, ise endid teenida ja tunda kodusena. Eevi valas teed ja kakao, Heino ja väike õde Vaike ulatasid tassid isale ja emale, meie võtsime laualt teetassid, leivataldriku, kuhu asetasime munapeekri munaga, võid, leiba ja hiljem kõike muudki. Igatüks võis vabalt süüa kus soovis, kes istus toolil, kes vaibal padjakesel, kes seisis püsti ja hoidis krampplikult sõrmede vahel leivataldrikut ja peopesal alustassi tassiga. Polnudki nii kerge selline harjumatu söömisviis, kuidagi ei tahtnud tassid käes püsida alustassidel otse ja munad veeresid vägisi.

Varsti lahkusid Eevi ema ja isa meie seltskonnast, soovides meile lõbusat meeleolu. Tänasime ja soovisime head õhtut. Nüüd tõusis veelgi vallatlev meeleolu. Kaua isuti lõbusalt vesteldes, lauldes ja maiustades, kuni viimaks koristasime Eevi algatusel laua. Oli siis aega veelgi ühisteks mängudeks, lauluks ja tantsuks. Lahkumist ei tahagi meele tuletada, on kahju kordumata rõõmust. Heites voodisse samal õhtul kell 11, helises tubagi kodus ja neist helidest täitus igapäevane töögi rõõmsa meeleoluga pikkade päevade kestel.

Virve Valdvee: Tänan lugepeetud referenti kõikide koosolijate nimel pühademeleolulise kuid peensusteni õpetliku ettekande eest. Kuigi ettekande pealkiri ei öelnud meile palju asjalikku, siis kuulates kerkis vast mõnelgi küsimusi, mis veel enne kevadpühade saabumist vajavad vastust.

Avan läbirääkimised ja pälun sõna võtta.

Leida Lund: Kelle nime öeldakse tutvustamisel enne, kas neiu või noormehe?

Leili Laane: Enne öeldakse noormehe nimi ja tutvustades vanematele inimestele ikka noorte nimed enne.

Selma Lilla: Kas peab ka siis saadud küllakutsele vastama, kui ma ei kavatsegi sinna minna?

Hilja Loo: Siis just peab tingimata võimalikult pea vastama, kuna juhul kui minnakse ja kutsetes eriti vastamist pole palutud, võib vastus saat-

mata jääda; sobiv on aga igal juhul kutse eest tänada ja vastata.

Ellen Kaur: Kas keegi võiks õpetada, kuidas teha pashat?

Aita Käni: Mina olen kodus teinud nii: 800 gr. head kohupiima, 200 gr. (1 kl.) head haput koort, 200 gr. (1 kl.) suhkrut, 5 munarebu toorelt, 200 gr. head võid, 100 gr. pähkleid, maitseks vähe soola, sidruni koort soovikorralt 200 gr. rosinaid.

Hea pehme, kuid mitte liiga vesine kohupiim, ajada läbi lihamasina või sõela. Lisada suhkruga vahustatud munakollased, sula või, koor, peenedatud pähklituumad ja soovikorralt — pestud rosinad ning maitseks vähe soola ja sidruni kollast koort riivitult. Hästi segatud segu panna niiske marliga vooderdatud pasha vormi või selle puudumisel marliga vooderdatud kaussi ja väike vaotis peale. Kaussi võib kummuli pöörata, et siis kattekaane vahelt

saaks üleearne vedelik välja nõrguda. Kui hästi külmata kohas hangunud, lütiakse vaagnale ja kaunistatakse vahukoorega.

Hilja Ööbik: Kas oskab keegi küpsetada head keeksi?

Riita Roog: Olen teinud nii:

200 gr. võid, 200 gr. suhkrut, 4 muna, ½ klaasi piima või koort, 300 gr. jahu, 2 tl. küpsetuspulbrit, maitseks sidruni kollast koort.

Munakollased vahustan suhkruga, lisan sula võid, leige piima või koore, riivitud sidrunikoore, osa jahuga segatud küpsetuspulbri, jahu ja lõpuks kergelt segades — munavalgevahu. Pannema kohe hästi määritud vormi küpsema, küpseb 30—50 min.

Virve Valdvee: Kas keegi veel sõna soovib? Kui sõnasoovijaid ei ole, tänan veel kord kõiki koosolijaid usina töö eest ja lõpetame koosoleku ühise lauluga: „Kulla kevade...”

Koduümbrus vajab kevadel puhastamist ja korraldamist.

Lumi vabastas maapinna, kuid jäti maha mustust ja kõntsa. Kõik see, mida talvel kattis valge lumevaip, on nüüd nagu alasti. Maakodude lähem ümbrus võitleb sageli kevadel väga kaua, enne kui roheline rohukate hakkab lume osa täitma ja peitma meie silme eest praegust mustust.

Aga mitte ainult seda, vaid käige omas kodus ringi ja vaadake, kui palju haavu on jättnud pikk ja halastamatu talv. Ta on sasinud ehituste katuseid, paenutanud piirde tarasid ja murdnud ilu- ning tulepuid. Üks ja teine põõsas ja puu pole suutnud kangele pakasele vastu panna ja nüüd on ta osaliselt või täiesti kuivanud, need vajavad abi või koguni kõrvaldamist. Õue värav on hingedel längu vajunud ja nüüd ei kai enam hästi kokku. Kuld-noka pesakastidest on ühel katus ja teisel koguni põhi puudu, parandame need ja paneme veel paar lisakasti.

Möödunud suvel oli meil aias ilus, valge istepink ja laud seal juures, aga nüüd on nad mõlemad luitunud ja jalgadki vigased. Parandame ka need ja küllap leiame pisut värsket värvigi.

Lillepeenardest pole suurt jäänud järele. Sügisel käisid kanad seal usse otsimas ja lõpuks oli kõrvalolev tee nii porine, et paratamatult pidid astuma peenrale. Mõelge, mis siin teha!

Mäletate seal kambri otsas oli muruplats, Aukline ja muru kohati kollane, vast saame neidki vigu arstida. Tasandame augud, toome koorma või paar kompostimulda.

Nüüd ongi parim aeg kõigi nende vigade kõrvaldamiseks. Korralik maanoof ei oota, mil loodus ise katab mustust ja linnud otsivad naabri juures pesaaset, ning meil kadunud muru asemele tekib umbrohi, vaid ta paneb teraselt tähele kõiki omas kodus esinevaid puudusi ja asub kõhklematult nende kõrvaldamisele.

Ka palume vanemad endile abiks, kus oma jõust ei jätku. Püüame sinna poole, et igas talus kujuneks teatavad päevad, mil asume terve perega koduümbruse korraldamisele. Meil on koolides saanud ilusaks kombeks kevadeti korraldada kooli ümbruse korraldamise päevi, veel rohkem oleks vaja selliseid päevi meie endi kodus — talus.

Mõtleme veel sellele, et suvel saab meilgi suuri pidupäevi, selleks asume juba varakevadel tööle. Argem unustagem meie ilusat ja armsaks saanud sini-must-valget lippu, vaid muretsege aegsasti lipuvarras, koorige teda, et ta saaks enne värvimist põhjalikult

kuivada. Vaadake valmis lipuplats ja korraldage teda väärilt.

Oi, neid töid on veel paljugi, aga kõike üles lugeda pole aega, sest peame asuma tööle! Jõudu!

A. Haavaniit.

Pühadelaua korraldamisest.

Rohkem loomulikku lihtsust kunstliku maitsetuse asemele.

Kui pühad meesperele on tavaliselt vahelduse ja puhkusetoojaiks, siis pereemadele ja -tütardele toovad nad kõige oodatud ja ilusa kõrval ka palju muret — tihti kibedustki. Kuidas valmistam pühadetoitud, mida pakun oma perele ja kuidas võtan võõraid vastu — on küsimused, mis kipuvad tumestama kogu naispere pühade rõõmu.

Pühade toitude valikul eelistame neid, millede valmistamine ei võta väga kaua aega ja miliseid on võimalik varem valmis teha. Nii säästame pere-naise aega pühade ajal, millest alati suur puudus. Ka toitude arvulise ja hulgalise rohkusega ei tohiks liialdada, et piüda jälgendada või ületrumbata naabreid. Selline tõusiklik suhtumine ei sobi enda väärtust tundva rahvalikkme tõekspidamistega. Pealegi ei tohiks pühad ei oma perele ega ka külalistele mingiks liigsöömise nuhtluseks kujuneda. Liig rohkete roogade valmistamise puhul peab oma pere tarvitama nädalate vältel peale pihi pühade ülejääke, mis vägisi kipuvad rikkinema, kui neid ei taheta just ära visata. Lisaks kõigele muudame aga toitude ülekujamisega pühadelaua labaseks ja maitsevaeseks.

Toitude valikul arvestame muidugi ka toiduainete hinna ja kättesaadavusega. Nii kuuluvad endastmõistetavalt pühadelauale munad, küll värvitult, omaette toiduna ja toidu lisanditena. Ka piim ja piimasaadused, eriti kohupiim on pühadetoitude, valmistamisel hädavajalik. Lihaliikidest on kättesaadavam vasikaliha, mida hõlbus kasutada küll külmitoitude ja praadide valmistamisel.

Liigse valgu tasakaalustamiseks tuleks ohtralt tarvitada kartuleid (pruunid ahju kartulid), aiavilja, võid, ka rasvase liha liike ja teravilja saaduseid.

Pühade meeleolu anname aga edasi maitseka lauakatmisega, pühadekohase laua kaunistamisega — ning toitude asetamisega. Sobivaks laua kaunistamisvahendiks on mitmed liiki urvad ja lehtinud kase-, toominga- või sõstraoksad. ning varaõitsevad lumikellukesed. Rõõmsat elevust saavutame lauakatmisel värvirõõmsamate linade ja suurätide tarvitamisel, (lõunalauale sobivad siiski valged). Toitude lauale asetamisel arvestame eeskätt nõude ja toidu puhtusega ja korraliku asetamisega, ning loobume teadlikult kõiksugu keerulistest kaunistustest. Kirjud, peedi-, porgandi- ja munalõikudega ilustatud süldi ja rosoljekaunid on labased ja tekitavad sööjale tunde, et neid toite on keegi enne sorinud ja puudutanud. See teadmine aga rikub isu. Läbipaistva tarretisega, väikestest tassidest taldrikule löödud sült on kõige ilusam ja isuaatavam. Siia sobib juurde vaid mäerõigas, mis mõjub ka süldi maitsele täiendavalt. Hapukoorega ülevalatud heeringale ei ole mõtet asetada juurde pead ega saba. Samuti ei sobi peale asetada kirju-keerulist ilustiste mustrit. Kõne alla võiks tulla vaid paar väikest, rohelist ja puhast petersellilehte taldriku serval ehk kevadpühade puhul mõni munalõik.

Singiviiludest ei maksa samuti keerata kõiksugu torbikuid, kuna keeramisel murdub sink ja muutub määrduvalt rasvaseks. Korrapäraselt ühtlaste lõikudena taldrikule asetatud sink on kõige ilusam.

Või, millest moodustatud küll kuulikeste piiramiidid, kuused, roosid ja lüged, ei sobi praegusaja maitsele. Puhata terava noaga lõigatud nelinurkne võitükk on loomulik ja ilus.

Samuti peaks kaduma külmatoidu vaagnalt kõik „kärbseseened“ ja kalade ümbert värvilise tarretisega moodus-

fatud „merelainetused”. Ka võileibade valmistamisel tuleb hoiduda pealepan-davate lõikude liigest tükeldamises ja kirjust asetusest. Iga toit olgu loo-mulik ja tuntav ning iga kaunistus — söödav sama toidu juurde. Erandiks võiks olla vaid petersellilehed mõnin-gate toiduvaagnate serval. Siis ei esine ka kunagi selliseid piinlikke olukordi, kus külaline hakkab võipalle sööma magustoiduna või mõnda muud koomi-list, kuid asjaosalisele väga valusat vahejuhtumist. Võõrad ja ebasobivad tunduvad meie rahvale ka vene rahvus-toidu pasha kaunistamisvõtted. Kui meie pasha ta kättesaadavuse ja mait-

sevuse tõttu küll pühadetoitude hulka võtame, siis paberililled ja linnid seal pealt jätame kindlasti ära.

Viimasel ajal on erilisel levinenud söögiõlide tarvitamine külmtoitude val-mistamisel, õliga valmistatud kastmed ja toidud on enamikule — eriti talu-rahvale — maitset vastuvõtmatud. Sellega arvestades ei tarvitseks söögi-õli tarvitada nii ohtralt sel põhjusel, et see on nüüd moes või „peen”. Hapukoor on taludes kergelt kättesaadav ja ka maitset vastuvõetavam, mispärast võiks enamik juhtudel söögiõli asetada koorega.

Aina Valgre.

Maanoorteritingide tegevusest.

Tuleb Lääne-Saaremaa noortepäev.

Käesoleval kevadel korraldatakse Lümandas esimene laiaulatuslik Saare noorte kokkutulek, nimelt noortepäev kogu läänepoolsele Saaremaale. Lüman-dasse kogunevad selleks päevaks pea-aegu kõik Kihelkonna, Mustjala, Kärla, Lümanda, Salme ja Torgu valdade koo-lid ja noorte organisatsioonid ja praegu on hoogsad ettevalmistused käimas päeva õnnestumiseks. Päeva kava on haridusministeeriumi poolt kinnitatud ja sellega tahetakse tähistada Vabariigi 20. juubeliaastat. Päev korraldatakse esialgse kava järgi 22. mail, s. o. nädal aega enne õppetöö lõppu maa-alkoolides.

Päev algab kergejõustiku võistlus-tega koolinoortele ja noorteorganisatsi-oonide liikmetele, millele järgneb võim-lemisettekandeid, laulumängud ja pü-ramiidiharjutused Lümanda, Kihelkon-na, Karula ja Taritu algkoolide poistelt ja tüdrukutelt. Sellele järgneb kolm rahvatantsu maanoortelt, milliseid tantsivad peamiselt Kihelkonna kon-veni maanoored ja millede ettevalmis-tamisega on praegu kibedasti ametis Ed. Pütt. Sellele järgnevad rahva-tantsud vanematelt poistelt. Nimetatud pidustused toimuvad kaitseliidu Lüman-da komp. spordiplatsil enne lõunat. Samal ajal teostub Lümanda rahvama-jas ühislaulude proov.

Võistlustele ja võimlemisetekanne-tele järgneb rongikäik spordiplatsilt Lümanda rahvamaja aeda, kus toimub vaba õhu aktus.

Pärast aktust on Lümanda rahva-majas osavõtivate koolide ettekandeist koostatud pidu, mille kavas erilist tä-helepanu paeluvad Kihelkonna algkooli õpilasorkestri ettekanded, näidend Kär-la algkoolilt j. m.

Lümanda algkooli ruumides on kogu hommikupoolle avatud noortetööde näi-tus, millele on oodata väljapanekuid paljudelt koolidelt, maanoorteritingidelt, skautidelt j. t.

Päevast võiksid osa võtta ka orga-nisatsioonid mujalt Saaremaalt, milleks neil tuleks registreeruda Lümanda õp-ühingu juures päevast osavõtuks. Kõi-gil osavõtjail oleks soovitav tulla päe-vale oma erilippudega, kui neid aga ei ole, tuleks ühes võtta riigilipp. Osavõt-jail on registreerimistähtajaks 1. aprill s. a., kuna noorteorg-id registreerusid oma maakondlike keskuste kaudu hil-jemalt 15. aprilliks. Samad tähtajad on maksvad noortetööde näitusest osavõ-tuks registreerimisel, kusjuures tuleb veel märkida, palju keegi ruumi vajab. Ühtlasi tuleks teatada kõigil registree-rijail umbkaudne osavõtjate arv.

Tõenäolikult kujuneb noortepäev üheks suuremaks ja võimsamaks noor-te meelevalduseks 20. juubeliaastal kogu maakonnas, kui ainult ilmastik tuleb küllalt soodus. Päeva korralda-jaks on Maakoolivalitsus, kuna tegelike tööde üldjuhiks on Lümanda algkooli juhataja T. M ä l k, eelkorraldustööde juhiks H. T a m m a r t.

Ülevaldline maanoortering Haanjasse.

Pühapäeval, 6. märtsil oli Haanja Rhrvmtkg. S. „Koit“ poolt kutsutud kokku ülevaldlike maanoorte ringi asutamiskoosolek, kus esinesid selgitavate sõnavõttudega maanoorte instruktor E. Piir ja kohalik aiandusassistent neiu S. Soon. Kokkutulnute poolt moodustati ajutine juhatus, koosseisus: esimees Adolf Kurg, kirjatoimetaja — Öie Palo, laekur — Aino Palo, kuna ringivanema kohuseid täidab ettevalmistatud maanoorte juht S. Soon.

Varem töötas selles vallas kaks ringi — nimetatud seltsi juures ja Jaanimäe algkooli rajoonis, mis tõi esile aga asjatu killunemise. Nüüd on loota selles ühises ettevõttes tervenemist ning äsja asutatud maanoorte organisatsioon hõlmab kogu vallas elavad maanoored.

Pärnumaa maanoored kogunevad.

Teispäeval, 21. märtsil peeti Pärnu maanoorte ühenduse juhatuses koosolek, kus oli arutusel rida maanoorte ellu puutuvaid küsimusi.

Maakondlik maanoorte päev otsustati pidada tänava Häädemeestes. Tähtpäevaks määrati 24. juuli. Koosolekul koostati ka päeva üksikasjalik kava, mille järgi kogu maakonna maanoored kogunevad Tahkuranda Riigihoidja K. Pätsi sünnikoha juurde. Seal on nähtud ette austusavaldus meie riigi esimese kodaniku sünnikohale. Seal siirdutakse Tahkuranna kirikusse jumalateenistusele. Maakondlik maanoorte kongress peetakse aga Rannametsas.

Ühel ajal maanoorte päevaga peetakse ka maanoorte töölaager, mille tegevus algaks juba 23. juulil. Töölaagri üldjuhiks valiti linnukasvatuse konsulent R. Paglant.

Maanoorte pidu ja kerimisvõistlus Lümandas.

Lümanda maanoored korraldasid 20. märtsil Lümanda rahvamajas peo, mida ettekannetelt tuleb lugeda kohaliku maanoorte ringi üheks õnnestunumaks.

Pärast näidendit korraldatud lõngakerimisvõistluse võitis Juul Paju, teiseks tuli Leida Liiv, kolmandaks tuli E. Mikhlepp. Võitjatele jagas maitsekaid auhindu ringivanem Ed. Pütt.

Vaivere Maanoorte Ring 10-aastane.

20. märtsil pühitses Vaivere Maanoorte Ring Braakli seltsimajas oma kümnendat aastapäeva lõbusa koosviibimisega, kus kõnelesid maavalitsuse esimees H. Otstavel, — Saaremaa maanoorte instruktor O. Kolk, maatulunduskonsulent agr. A. Kaal, metsanduskonsulent V. Pöder ja kohalikesid tegelasi.

Tervitusi ütlesid naaberringide, Laadjala ja Vätta esindajad.

Koosviibimisel tuletati tänuga meelde prl. J. Steini, kes siin aianduse alal esimesi vergusid ajanud.

Sihtidest seati üles: 1) et ringi rikkaks igal aastal vähemalt 14 noore võrra (liikmete arv, mis oli asutamisaastal).

2) et kodukaunistamine võtaks rohkem hoogu.

3) et puude ja metsaistutamine leiks aset ringi lähemas töökavas.

4) et ringi liikmed oskaksid väärikselt käituda ja esineda.

Asutati Helme Maanoorte Ühendus.

27. märtsil toimus Tõrvas, Patküla algk. ruumes Helme Maanoorte Ühenduse asutamine, millest võtsid osa kohaliku konvendi piirkonnas teotsevate maanoorte ringide esindajad.

Koosolekul kõnelesid maanoorte nõunik agr. Nugis ja maanoorte instruktor H. Runnel.

Kohalik maatulunduse konsulent agr. Roospere rääkis maanoorte organiseerimise senistest tulemustest konvendi piirkonnas ja asutada kavatatavatest maanoorte ringidest.

Asutati konvendi Maanoorte Ühendus, mille juhatusse valiti Sumberg, Kuslapuu, Grimm ja neiu Tilga.

Loodi Sõrve Maanoorte Ühendus.

Saaremaa maavalitsuse saalis peeti Sõrve Konvendi Maanoorte Ühenduse asutamise koosolek. Koos olid maanoorte ringide vanemad ja esimehed. Koosolekul kõnelesid maatul.-konsulent A. Lepik ja maanoorte instruktor O. Kolk. Leiti vajalikuks konvendi piirkonnas asutada juurde 5 maanoorte ringi, et nende võrk oleks normaalne. Suvel kavatakse korraldada üks õppe-laager juuni kuus ja sügisel maanoorte tööde näitus.

Konvendi Maanoorte Ühenduse juhatusse valiti noortevanem P. M ä g i — esimees, F. T a r k u s — esimehe abi, L. R a j a — kirjatoimetaja, K. U m a l — kassapidaja, A. K a a r i t s — ametita liige.

Pärsamaal asutati Maanoorte Ühendus.

Kolmapäeval, 9. märtsil olid Karja Kodumajandusekooli ruumides koos Pärsamaa põllumeeste konvendi maanoorte ringide esindajad. Rasketele teoludele vaatamata oli koosolek perekas. Koosoleku avas Pärsamaa konvendi esimees O. Mäeniit. Ülevaate maanoorte tööst ja tegevusest andis Pärsamaa maatulunduse konsulent M. Joasaare. Maanoorte tööülesannetest käesoleval aastal kõneles Saaremaa maanoorte instruktor O. Kolk. Konvendi maanoorte ühenduse juhatusse valiti M. J o a s a a r e, O. S a a r, O. G r e p p ja J õ g i. Maanoorte ühenduse eelarve kinnitati kr. 275.00. Tegevuskavasse võeti kodukaunistamise ja köögivilja kasvatamise võistluse korraldamine, kanakasvatuse tööriühmade asutamine maanoorte ringide juurde, kartuli, heinaseemne- ja veisekasvatuse korraldamine maanoortetöö aladena. Kevadtööpäevade, loteriiallegri ja maanoorte tööde näituse ja lõikuspeo korraldamine j. n. e.

Maanoorterangi tööst Krabil.

Hiljuti suurenes Krabi seltskondliste or-gide nimekirja ühe orgi võrra. Nimelt Krabi, noored, kes hiljuti lahkunud koolipingilt, ei leidnud omale tegutsemisvõimalusi kohapealseis organisatsioon, mis ei ole noortele küllalt sobivad ja puuduvad neis tegutsemisvõimalused. Siis otsustatigi ühiselt asutada Maanoorterangi.

Ringivanemaks valiti kogenenud seltskonnategelane Elmar Harju, ringi esimeheks energiline noorsoolane Aksel S a a r. On korraldatud juba lühikese aja vältel hulk referaatõhtuid liikmeile ja kevadel on võistlused kodukaunistamiseks algamas. 20. märtsil oli ringi avapidu Krabi rahvamajas, kus lavastati 5-vaatuslik naljamäng „Virr-Varr”.

Meeksisse asutati maanoorterangi.

ÜENÜ Meeksi osakond pidas koosolekut, kus otsustati senise põllumajanduse haru tegevus lõpetada ja osakonna juurde asutada maanoorterangi.

Maanoorte esindajad pidasid Türiil koosolekut.

Türiil toimus kohaliku põllumeeste konvendi ruumes maanoorte piirkonnas tegutsevate maanoorterangi vanemate ja esindajate ning konvendi esindaja ühine koosolek, kus arutati maanoorterangi organiseerimise ja edaspidise tegevuse küsimust. Praegu tegutseb konvendi piirkonnas 4 maanoorterangi ja üks ÜENÜ osakond. Maanoorterangi tööülesannetest käesoleval aastal kõneles Viru maanoorte instr. E. Roosaare.

Uusi maanoorterangi otsustati organiseerida Kirna, Käraverre, Piio-metsa, Kärusse, Retlasse, Kolusse, Väätsale, Vahastusse, Laupale ja Türiile. Ka otsustati lähemal ajal ellu kutsuda konvendi maanoorte ühendus.

Vääna asutati maanoorterangi.

Teisipäeval, 22. märtsil toimus Vääna algkooli ruumes maanoorte organiseerimisköösulek, kus vastava kõnega esines Keila maatulunduskonsulent agr. F. L u h t. Köösulekule oli tulnud kokku rohkesti ümbruskonna noori. Asutati maanoorterangi Vääna Põllumeeste Seltsi juurde. Ringi liikmeks astus üle 20 noore. Ringivanemaks valiti kontrollasistent Peeter Miilimäe. Esimeheks sai Richard Silva, kirjatoimetajaks Olly Keevallik, kassapidajaks Herbert Allik; teised juhatuseliikmed: Johannes T a m m e r i k ja Salme K u u s k. Revisjonikomisjoni valiti: T r i i k j ä r v, M u l t e r ja Ellen Keevallik.

Anseküla Maanoorte Ring pidas oma peakoosoleku.

Äsja pidas Anseküla Maanoorte Ring oma aasta peakoosoleku; Kaimri külas Kuke talus.

Köösulekut juhatas A. K a a r i t s, koos oli 53 liiget. Uusi liikmeid võeti vastu 8.

Köösulek kujunes intensiivseks. Elavalt võeti sõna, ja täiendati juhatus poolt koostatud tegevuskava ja eelarvet. Uude juhatusse valiti järgmised isikud: A. K a a r i t s, esimees, O. R a a d e l, kassapidaja, P. T e e s, kirjatoim. ja abideks neiu S. Ä ä r ja A. T u u l i k. Revisjonikomisjoni A. L i p p, A. K a e r t ja neiu A. R a n d.

Ringi vanemaks valiti O. Ä ä r, abideks J. V i n n ja A. P o o p u u.

Käesoleval aastal alustab jällegi tegevust õpiring, mille juhiks valiti neu Alviine Lipp. Tähtsamaks õpiringi tööks k. a. on köögivilja kasvatuse, kodukorraldamine ja seltskondlik kasvatuse, millega kavatakse kohe algust teha.

Kõljalas korraldatakse maanoorte töölaager.

Pühapäeval, 13. märtsil oli Kuressaare Põllutöökoja konsulentide büroos Kuressaare Põllumeeste Konvendi Maanoorte Ühenduse üldkogu koosolek ja maanoorte tegelaste täienduskursus. Kuressaare põllum. konvendi maanoorte ühenduse juhatusse valiti: esimehe abiks Aleks Kivi Randverest, sekretäriks J. Koppelmaa Iplast, kassapidajaks E. Saar Vaiverest ja J. Truu Kaarmalt. Ühenduse vanemaks on A. Veegen.

Eelarve kinnitati kr. 272 suuruses. Töökavas on maanoorte töölaagri korraldamine Kõljalas, maanoorte suvepäevade korraldamine Kuressaare ja maanoorte tööde näituste korraldamine Kaarma maalinnas.

Tsäpsis asutati maanoortering.

Vastseliina aiandusassistendi algatusel asutati 6. märtsil Tsäpsi maanoortering. Ringi juhatusse valiti esimeheks K. Helm, sekretäriks Elsa Pant ja laekuriks Elisabeth Grunthal.

Ringi ülesandeks on ümbruskonna noorte aiandus- ja maatulundusliku tegevuse arendamine.

Põlvasse asutati Maanoorte Ühendus.

Pühapäeval, 20. märtsil oli Põlva Põllumeeste Konvendi korraldusel kohalikkude maanoorte ringide juhtidel täienduskursused. Päeva avas konsulent V. Riivet, tuletades meelde C. R. Jakobsoni surmapäeva puhul viimase elutööd ning mälestati teda vaikse püstitõusmisega.

Osavõtt oli, vaatamata halbadele teoloogidele, väga elav. Esimesena kõneles maanoorte nõunik E. Nugis Tallinnast. „Ringi tegevuskava ja ringivanema ülesanded“, teisea Võrumaa maanoorte instr. E. Piir „Maanoorte seniviljelematu tööpõld“, edasi kõnelesid Adiste-Miaste Maatul. Klubi ringivanem A. Ivask „Rakendusraamatust“, kohalik aiandusassistents E. Keel „Kodukaunistamisest“ ja kohalik konsulent V. Riivet — „Ülevaade konvendi piirkonna maanoorte ringidest“. Kõnelede järgnesid elavad läbiarvamised.

Peale vastava ettekande ärakuulamisest otsustati asutada Põlva Maanoorte Ühendus. Juhatusse valiti kohalik konsulent V. Riivet, Adistest; A. Ivask, Kiomast; R. Matt ja neu E. Visse ning Kährist A. Urgart. Juhatusel liikme asemikuks sai Vanakülalt K. Mats. Ligema töökaava koostab juhatus järgmisele esindajatekogule heakskiitmiseks. Avaldati mõtteid noortesuvepäeva korraldamiseks. Indsikurmus, kus on peale aktiivseid mitmeid võistlusi. Ühendus võtab oma töökaava kodumuuseumide rajamise võistluse, kirjatööde ja kõne võistluse; sügisel näitusel esinemise, kutsehariduse propaganda, algkooli lõpetanute värbimise jne.

Lähtu maanoorte tegevus oli elav.

Pühapäeval, 13. märtsil pidas Lähtu maanoortering S.-Lähtu algkooli ruumes oma aasta-peakoosoleku. Nagu selgus tegevuse aruandest, oli ringi tegevus mullu üsna elav ja tulemusrikas. Korraldati mitmesuguseid võistlusi ja jagati ergutuseks auhindu. Eelseisva tegevusaasta töökaava võeti võistluste ja kursuste korraldamine, kuna suvel tahetakse liikmetele korraldada ühine väljasõit.

Ringi juhatusse valiti R. Riistop (senine), V. Jänes, V. Viitin ja H. Viilup (kõik uued).

Väikesed rahvad saavad edasitõukajaks, kui nad oma energiat, mida senised riigid sõjale kulutasid — produktiivse töö jaoks kulutavad, kui nad alatises muhenemises — revolutsioonis elavad, mille aluseks aga on, nagu eel väitsime, vaimline produktiivne muhenemine, püsivalt tung teadvuse laienemise printsiibi sihis.

JUHAN LUIGA.

Fa Jch. Nurmbergi trükk, Viljandis, 13. aprillil 1938. a.

ESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR